

TÍTULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS

Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia

Iconografía, iconoloxía e tipoloxía II

Departamento: Historia, valoración e clasificación dos bens culturais

Obrigatoria da especialidade	Curso: 3º pintura	2º Cuadrimestre	2 ECTS
------------------------------	-------------------	-----------------	--------

Teórica

Profesor: José Granados Marín
granadosmarin@edu.xunta.gal

Horario: 2 horas semanais

DESCRIPCIÓN DA MATERIA

Estudo das principais fontes, características e tipos iconográficos do mundo cristián, así como a súa correcta contextualización temporal e espacial. Recoñecemento e clasificación dos episodios, personaxes e elementos simbólicos constitutivos da iconografía cristiá. Aplicación á conservación-restauración de bens pictóricos.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T2	Recoller información significativa, analizala, sintetizala e xestionala adecuadamente.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T4	Utilizar eficientemente as tecnoloxías da información e a comunicación.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos
T9	Integrarse adecuadamente en equipos multidisciplinares e en contextos culturais diversos
T11	Desenvolver na práctica laboral unha ética profesional baseada na apreciación e sensibilidade estética, medioambiental e cara a diversidade.
T14	Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social da importancia do patrimonio cultural, a súa incidencia nos diferentes ámbitos e a súa capacidade de xerar valores significativos.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X1	Contextualizar o ben cultural, entendendo o seu significado como testemuña documental para o seu respecto e transmisión.
X11	Acadar a capacidade de colaborar e traballar en equipo con outros profesionais, establecendo os mecanismos axeitados de comprensión e diálogo interdisciplinario.
X19	Coñecer e aplicar os recursos de investigación: metodoloxía científica, fontes documentais e historiográficas, análise, interpretación e síntese de resultados.
X20	Ter a capacidade para obter, presentar e difundir información sobre os bens culturais e a metodoloxía dos procesos de conservación e restauración.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE DE ESCULTURA

EE5	Establecer un diálogo interdisciplinario con outros profesionais relacionados co ámbito do patrimonio cultural, especialmente no concernente ao pictórico.
EE10	Utilizar os recursos que as novas tecnoloxías facilitan para o desenvolvemento do exercicio profesional.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA

Recoñecer e clasificar de maneira básica os principais elementos iconográficos do mundo cristián presentes nos bens pictóricos, identificando o proceso evolutivo dos mesmos así como as transformacións acontecidas.

Establecer un diálogo interdisciplinario con outros profesionais relacionados co ámbito do patrimonio cultural, especialmente no ámbito da historia da arte e a conservación-restauración.

Dominar a terminoloxía específica da materia, os conceptos e as metodoloxías de análise iconográfica, iconolóxica e tipolóxica.

Investigar o patrimonio cultural pictórico desde o punto de vista histórico, das súas fontes documentais, da súa evolución material, funcional ou simbólica, así como a súa adecuación aos traballos de conservación-restauración de bens culturais. Coñecemento dos principais métodos e técnicas de investigación tipolóxica aplicados á conservación-restauración de bens culturais de tipo pictórico.

UNIDADES DIDÁCTICAS

Unidade	Subtemas	% no total da materia
1. Orixe, fontes e primeiros exemplos da iconografía cristiá presentes nos bens pictóricos.	Introdución á iconografía cristiá. Fontes e evolución histórica. Iconografía do mundo paleocristián e altomedieval. Representacións alegórico-simbólicas de Xesús no primeiro cristianismo.	15%
2. Iconografía do Antigo Testamento.	Fontes, episodios e personaxes principais presentes nos bens pictóricos. Correspondencias co Novo Testamento.	20%
3. Iconografía do Novo Testamento.	Nacemento e infancia de Cristo. Vida pública de Xesús. A Paixón. A Resurrección. Ascensión. Pentecostés.	25%
4. Iconografía cristolóxica e mariana. O Xuízo Final.	Variantes tipolóxicas da figura de Xesús ao longo da historia. Introdución á figura da Virxe. Temas de iconografía mariana anteriores ó nacemento de Xesús e posteriores ao Pentecostés. Principais advocacións marianas. Representacións escultóricas máis importantes. Iconografía do Xuízo Final.	15%
5. Iconografía dos santos.	Fontes e clasificación. Arcanxos, apóstolos e evanxelistas. Pais da Igrexa. Mártires, ermitáns e virxes do primeiro cristianismo. Iconografía das ordes relixiosas: hábitos, atributos, divisas e blasóns. Advocacións máis importantes. Principais exemplos escultóricos.	25%
6. Outras imaxes, xéneros e tipos da iconografía cristiá	Simbolismo animal, vexetal e mineral. Virtudes e pecados. Emblemática na Idade Moderna.	10%

PLANIFICACIÓN DOCENTE

Metodoloxías	Horas aula	Horas fóra	Total
Sesión maxistral	26		26
Estudos de caso, debates e outras actividades	6	2	8
Traballos tutelados	4	4	8
Estudo autónomo		8	8
Total	36	14	50

METODOLOXÍA DOCENTE

Metodoloxía	Descrición
Sesión maxistral	Coñecemento das bases teóricas da materia, sobre as que construír o traballo autónomo, utilizando as sesións maxistras e outras ferramentas aportadas.
Traballos tutorizados	Realización de tarefas relacionadas cos contidos da materia nas que se prime a capacidade de investigación e documentación sobre os temas e obras propostas. Preparación por parte do alumno de algún contido da materia indicado polo profesor. As directrices, metodoloxía e a secuencia das tarefas serán indicadas polo profesor ó alumno tanto para a súa correcta elaboración e presentación escrita e oral.
Estudos de caso, debates e outras actividades	Charlas abertas a partir da lectura e comentario crítico de artigos científicos; exercicios de reflexión e propostas de intervención, de forma individual ou cooperativa; outras actividades, como visitas externas e traballos asociados a elas. Prácticas de expertización perante o estudo e análise e identificación de bens pictóricos concretos; charlas abertas a partir da lectura e comentario de artigos científicos, noticias de actualidade ou estudos de caso; outras actividades como visitas externas e traballos asociados a elas.
Presentación/Exposición	Exposición oral por parte do alumnado do traballo tutorizado.
Proba escrita (avaliación continua)	Exame dos contidos tratados nas aulas, a realizar en datas próximas ao final do cuadrimestre.
Proba da convocatoria ordinaria	Exame para os alumnos/as que non superasen a avaliación continua (por falta de rendemento académico, por perder o dereito á mesma ou por renunciar á mesma). A realizar na data e hora fixada de forma oficial pola ESCRBBCCG. A totalidade dos contidos da presente guía docente é susceptible de ser materia de exame.
Proba da convocatoria extraordinaria	Exame para os alumnos/as que non superasen a avaliación continua ou o exame final ordinario. A realizar na data e hora fixada de forma oficial pola

	ESCRBCG. A totalidade dos contidos da presente guía docente é susceptible de ser materia de exame.
--	--

SISTEMAS DE AVALIACIÓN		
Método	Criterios	% avaliación
Proba escrita	<p>Avaliación dos coñecementos adquiridos ó longo do curso mediante a realización dunha proba escrita. A proba terá unha duración de dúas horas e constará de dúas partes:</p> <p>a) Identificación, comentario e análise de varias obras propostas. 60% da nota total.</p> <p>b) Resposta a unha ou varias preguntas relacionadas cos contidos da materia, comentario e análise de textos, etc. 40% da nota total.</p> <p>O dominio da linguaxe escrita así como da terminoloxía científica da materia son imprescindibles para a superación da proba.</p>	60 %
Traballos titorizados	Rigor técnico e metodolóxico no ámbito da documentación e a investigación, corrección formal e calidade da presentación. Sentido crítico e capacidade para formular hipóteses. Realización e entrega en prazo.	20 %
Presentación oral dos traballos titorizados	Competencias expositivas; capacidade de síntese; desenvolvemento dos contidos e habilidades divulgativas. Realización en prazo e adecuación ao tempo asignado para a súa exposición.	10%
Observación sistemática a través do seguimento do traballo na aula.	Interese pola materia, participación e asistencia regular.	10 %
Total		100 %
PROBA ESCRITA CONVOCATORIA ORDINARIA		100%
PROBA ESCRITA CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA		100%
OUTROS COMENTARIOS Á AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN:		
<ul style="list-style-type: none"> • Todos os alumnos teñen dereito a unha proba ordinaria e outra extraordinaria. As datas, horas e lugares de celebración das mesmas faranse públicas coa suficiente antelación e poderán ser consultadas nos taboleiros e na páxina web da ESCRBBCCG. • Avaliarase de forma continuada o progreso do proceso de aprendizaxe. A cualificación final para a avaliación continuada consistirá nos sistemas de avaliación expostos na táboa anterior. A fórmula de cálculo para a cualificación obtida ó longo do curso será a seguinte: [Cualificación final = nota proba escrita final x 0,60 + 		

nota traballos titorizados x 0,20 + nota presentación oral dos traballos x 0,10 + nota da observación sistemática a través do seguimento do traballo na aula x 0,10]. As convocatorias ordinaria e extraordinaria consistirán nunha proba escrita a cualificación da cal suporá o 100% da nota final da convocatoria.

ATENCIÓN PERSONALIZADA

Ofreceráse atención personalizada ó alumnado durante todo o curso. As titorías realizaranse no despacho do profesor no horario asignado a comezo de curso e mediante o correo electrónico do profesor que figura máis arriba.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

- CARMONA MUELA, J.: *Iconografía cristiana. Guía básica para estudiantes*, Madrid, 2003.
- DARIAS PRÍNCIPE, A.: “Iconografía de las órdenes religiosas en el Occidente cristiano: hábitos, divisas y blasones”, en *OPUS MONASTICORUM II: arte beneditino en los caminos de Santiago*, Xunta de Galicia, pp. 9-40.
- DUCHET-SUCHAUX, G. y PASTOUREAU, M.: *Guía iconográfica de la Biblia y los santos*, Madrid, 2003.
- ESTEBAN LORENTE, J.F.:
 - - *Tratado de iconografía*, ISTMO, Madrid, 1998.
 - - *Iconografía de los santos*, ISTMO, Madrid, 1998.
 - - *Iconografía cristiana. Guía básica para estudiantes*, ISTMO, Madrid, 2003.
- FERGUSON, George: *Signos y símbolos en el arte cristiano*, Buenos Aires, 1956.
- GARCÍA MAHIQUES, R.: *Iconografía e iconología. La historia del arte como historia cultural (2 vols.)*, Madrid, Encuentro, 2008.
- GRABAR, A.: *Las vías de la creación en la iconografía cristiana*, Madrid, 1985.
- MÁLE, E.:
 - - *El gótico. La iconografía de la Edad Media y sus fuentes*, Madrid, 1986.
 - - *El arte religioso de la Contrarreforma. Estudios sobre la iconografía del final del siglo XVI y de los siglos XVII y XVIII*, Madrid, 2001.
- MONREAL Y TEJADA, L.: *Iconografía del cristianismo*, Barcelona, Acantilado, 2000.
- MORALEJO, S.: *Formas elocuentes. Reflexiones sobre la teoría de la representación*, Madrid, 2004.
- PANOFISKY, E.: *Estudios sobre iconología*. Alianza editorial. Madrid, 1985.
- RÉAU, L.:
 - - *Iconografía del arte cristiano. Iconografía de los santos A-F*, Barcelona, 1996.
 - - *Iconografía del arte cristiano. Iconografía de los santos G-O*, Barcelona, 1997.
 - - *Iconografía del arte cristiano. Iconografía de los santos P-Z*, Barcelona, 1998.
 - *Iconografía del arte cristiano. Introducción general*, Barcelona, 2000.

OBSERVACIONES

- Usarase a plataforma Moodle para que o alumno poida consultar e dispoñer da presente guía docente, para deixar material didáctico para o alumnado, para formalizar a entrega de traballos e para outros usos relacionados coa materia e tamén como modo de comunicación profesor/alumno. O uso desta plataforma é obrigatorio para o alumnado que curse a avaliación continua, e moi recomendable para o resto.

- É imprescindible que o alumno aplique una metodoloxía axeitada á hora de proceder ó estudo dos contidos da materia e á realización das distintas tarefas (toma de apuntes e anotacións, busca e selección de materiais, cronogramas, presentacións, etc.).
- O plaxio e apropiación de materiais científicos en distintos soportes (edicións dixitais ou en papel) sen o citado previo da súa fonte é un delito e suporá un suspenso.
- A biblioteca da Escola conta con material bibliográfico específico sobre os contidos da materia. O seu uso habitual é recomendable para acadar correctamente os obxectivos da materia.
- O uso ou funcionamento de teléfonos móbiles e outros dispositivos (TIC,s) con capacidade de copia ou gravación non está permitido.